

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Mikhelsaar, Janar

Title: Raakalaisten ja narrien mielivallassa

Year: 2018

Version: Published version

Copyright: © Mikhelsaar & Valtiotieteellinen yhdistys, 2018.

Rights: CC BY 4.0

Rights url: <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>

Please cite the original version:

Mikhelsaar, J. (2018, 22.11.2018). Raakalaisten ja narrien mielivallassa. Poliitikasta. <https://politiikasta.fi/raakalaisten-ja-narrien-mielivallassa/>

Mikä? Arkisto Juttusarjat Videot Tapahtumat Podcastit Toimitus

Kirjoittajat Poliitikasta kouluissa [Suomi](#)

RAAKALAISTEN JA NARRIEN MIELIVALLASSA

22.11.2018

📅 22.11.2018 👤 POLIITIKASTA 📄 ARTIKKELIT, JANAR MIHKELSAAR 🔒 0

Kuva: Bruno Ramos Lara / Unsplash (CC0)

Lukuaika: 10 min.

Jotta Viro pysyisi riippumattomana elossa puskurivyöhykkeellä kahden suuren valtion välissä, sen täytyy välttää samaistumista sekä Venäjään että Saksaan.

Viro sijaitsee Itämereltä Mustanmeren alueelle ulottuvalla puskurivaltioiden vyöhykkeellä, joka rajoittuu idässä Venäjään ja lännessä Saksaan. Venäjä ja Saksa ovat historiallisesti olleet ratkaisevassa asemassa alueen kehityksessä ja kohtalonkysymyksissä. Turvallisuuskysymykset, taloudelliset edut ja kulttuuriset vaikutukset törmäävät ja risteävät alueella.

Idässä Venäjä määrittelee itsensä ”suvereeniksi demokratiaksi”, joka asettaa riippumattomuuden yksilöiden oikeuksien ja vapauksien edelle. Itsemääräämisoikeus menee demokratian edelle. Tällä tavoin yhteiskunta on alistettu autoritaariselle johtamiselle ylhäältä alaspäin.

Saksa taas edustaa vapaata demokratiaa, jonka ihanteet ovat rajoittaa ja jakaa itsemääräämisoikeutta, arvostaa kansalaisyhteiskuntaa, kunnioittaa ihmisoikeuksia, taata oikeuslaitoksen riippumattomuus politiikasta, suojella vähemmistöjä ja niin edelleen.

Samoja teräviä kontrasteja voidaan havaita talouden alalla. **Vladimir Putinin** Venäjää on kuvattu kleptokratiaksi, jossa oligarkia hallitsee taloutta ja valtion laitoksia henkilökohtaista rikastumista silmällä pitäen. Se korostaa talouden

Janar Mihkelsaar

Janar Mihkelsaar on Koneen Säätiön apurahatutkija Jyväskylän yliopistossa.

Selaa arkistoa

demokratia

Arviot

Venäjä

populismi

Euroopan unioni

Suomi

Retoriikka

Turvallisuuspolitiikka

Tutkimus

Yhdysvallat

Yliopisto

Maahanmuutto

Tasa-arvo

Terrorismi

Media

Eurooppa

Ukrainan kriisi

Ranska

Vaalianalyysit

Ulkopolitiikka

Tulevat tapahtumat

Politiikan tutkimuksen päivät
2019

14.3.2019 | 08:00-15.3.2019 | 17:00

[Näytä kaikki Tapahtumat](#)

Uusimmat podcastit

”Maakuntauudistus ja vahvan valtio...
JARI AUTIONIEMI

00:00

00:00

riippuvuutta luonnon- ja mineraalivarojen viennistä ja niiden hintojen epävakautta maailmanmarkkinoilla.

Euroopan sydämessä puolestaan avautuu toisenlainen kuva. Dynaamista ja innovatiivista Saksaa vie eteenpäin yrittäjyyden ja vapauksien edistäminen, ja maassa vältetään vapaiden markkinoiden toimintaan puuttumista. Venäjän taloudellinen kilpailukyvyttömyys on vastakkain Saksan taloudellisen supervallan kanssa.

Kansainvälisellä areenalla silmään pistää Venäjän halu luoda itsestään huomattava suurvalta toisten vastaavien joukkoon. Tätä kunnianhimoa vahvistaa kansainvälisen tilanteen huomioiva armeija. Sitä vastoin Saksassa maanpuolustuksella ei ole niin merkittävää strategista painoa siihen kohdistuneiden merkittävien leikkausten vuoksi.

Ei voi kuitenkaan väittää, että Saksa olisi merkityksetön maa. Sen sijaan on parempi suojata ja edistää omia etujaan hiljaisuudessa, kulissien takana, ja korostaa niin sanottuja yhteisiä arvoja. Siksi Saksa kieltää kaikissa mahdollisissa tilanteissa avoimesti sen, mitä se on, kun taas Venäjä näkee paljon vaivaa pyrkiessään olemaan sitä, mitä se ei ole.

Kulttuurisesta näkökulmasta Venäjä suojelee maansa konservatiivisia arvoja, kuten perinteisiä perhearvoja, jakamatonta suvereniteettia, isänmaallisuutta, kansallisuutta ja kristillistä perintöä. Näin se on vastakkain länsimaisten liberaalien arvojen kanssa, joihin kuuluvat avoimuus, suvaitsevaisuus sekä yksilöiden oikeudet ja vapaudet.

Kansainvälisellä areenalla Saksa edustaa pehmeitä arvoja ja Venäjä puhdasta voimaa. Kontrasti näkyy erityisen terävänä maiden suhtautumisessa menneisyyteen. Siinä missä historianjälkeinen Saksa haluaa voittaa menneisyyden ristiriidat naapureiden kanssa ja etsii rauhanomaisesti sovintoa, ei Venäjän mielestä ”historian loppua” ole näköpiirissä missään.

Uhka rauhalle ei kuitenkaan johdu Venäjän ja Saksan voimasta, vaan molempien heikkoudesta. Rahoitus-, turvallisuus- ja maahanmuuttokriisi on kyseenalaistanut Saksan talousimperiumin yhden pääpilarin – Euroopan unionin yhteiset sisämarkkinat eli tavaroiden ja palveluiden vapaan liikkuvuuden.

Rakenteellisten ongelmien vuoksi euroalueen tulevaisuus on synkkä. Yhtään parempi ei ole Venäjän asema ja maine sen naapurimaissa. Tämä näkyy erityisesti Ukrainassa.

Siksi molemmat maat pyrkivät suojelemaan *status quo* -tilannetta kaikin keinoin. Niinpä näemme silmiemme edessä kunnianhimojen ja kykyjen välissä ammottavan kuilun eli voiman voimattomuuden ja toisella puolella arvojen arvottomuuden – kuilun sosiaalidarvinistisen reaali politiikan ja jalojen ihanteiden välillä. Kun ensimmäisen raakuus loppuu usein narrimaisesti, toisen narrimaisuuden takaa paistaa raakuus.

Edessämme aukeaa pyrkimys muokata ulkopoliittikkaa voimien ja arvojen jännitealueella. Jotta edellä mainitussa voi onnistua, pitää välttää yhtäältä raa’an voiman ihailijoita ja toisaalta arvojen kunnioittajia. Seuraavassa käsittelen kumpaakin suuntausta lähemmin.

Geopoliittinen fantasmagoria

1. ”Maakuntaudistus ja vahvan va... 10:14
2. ”Naispopulistien politiikkaa – 6.9.2... 9:14
3. ”Demokratian hauras sydän – 1.9... 13:31
4. ”Mauno Koiviston kiistanalainen ... 20:42
5. ”Politiikan huonosti käyttäytyvät ... 9:00

Kaikki julkaistut podcastimme löytyvät [omalta sivultaan](#).

Politiikasta kouluissa

Politiikasta kouluissa on Poliitikasta-verkkolehden uusi toimintamuoto, jossa yläkouluille ja lukioille tarjotaan mahdollisuus saada yhteiskunnan tutkija kylään keskustelemaan oppilaiden toivomista ajankohtaisista aiheista.

Lue lisää

Tallinnan yliopiston emeritusprofessori **Rein Müllersonin** vakuuttelut ja julkiset lausunnot eivät millään tavoin edusta Viron ulkopoliittikan valtavirtaa, mutta siitä huolimatta hänen näkemyksiään ei voida sivuuttaa. Hänen kirjoituksensa ovat argumentoituja, systemaattisia ja provokatiivisia. Tässä keskityn teokseen *Uue maailmakorra koidik*, ”Uuden maailmanjärjestyksen aamunkoite”, joka on [julkaistu](#) myös englanniksi.

Jotta kansainvälisen oikeuden tilanne 2000-luvulla valkenisi, pitää Müllersonin mukaan nähdä ideologioiden varjossa vallitsevat geopolitiittiset intressit ja ristiriidat. Esimerkiksi Yhdysvaltojen ja Venäjän geopolitiittisuus ”vastaa myös kahta ideologista näkemystä: universaalisuus ja yhdenmukaisuus verrattuna moninapaisuuteen ja suvereeniuteen”.

Müllerson uskoo, että ”kaikki palautuu viime kädessä geopolitiikkaan” tai että se on ”ainakin taustalla”.

Vaikka kansainvälinen oikeus ja ulkopoliittikka tunnustavat vaihtoehtoisten lähestymistapojen tarpeen, Müllerson uskoo kuitenkin, että ”kaikki palautuu viime kädessä geopolitiikkaan” tai että se on ”ainakin taustalla”. Kansainvälinen oikeus on geopolitiikan toissijainen ylärakenne.

Kirja tarjoaa meille yleisen lintuperspektiivin, josta katsottuna maiden diplomaattiset suhteet kansainvälisellä areenalla näyttävät olevan itsenäisten molekyylien vuorovaikutusta arvotyhjässä. Vaikka Müllerson väittää, ettei hänellä ole omaa ”suosikkimolekyyliä”, voimien vuorovaikutuksessa ovat pääosassa raavaat ja kaikkein suvereenimmat molekyylit.

Loput ovat ”liittolaisia ja perässähiitijä”. Vahvemmat molekyylit pyrkivät jatkuvasti lisäämään vaikutusvaltaansa joko alueiden liittämisen tai siirtämisen kautta.

Edellä kuvailtuun lähtöoletukseen perustuen halutaan sivuuttaa puolueettoman tutkijan asema, josta voi isällisesti kehottaa osapuolia neuvottelemaan, noudattamaan tervettä järkeä, ymmärtämään tilanteen realistisesti ja neutralisoimaan häiriötekijät. Professori selittää yleisölle, miten asiat ympäri maailmaa ovat, ja vaatii väistämättömyyden hyväksymistä.

Eri tavalla käyttäytyminen on järjenvastaista, vaarallista ja synnyttää väkivaltaa. Soraäänien ilmetessä saavutetaan nopeasti tilanne, johon liittyy tavalla tai toisella sodan uhka ja ydinaseilla pelottelu.

Hyvä esimerkki on vuoden 2014 Ukrainan vallankumous, jota tulkitaan kylmän sodan jatkona eli pyrkimyksenä irrottaa Ukraina Venäjän kyljestä ja integroida se länteen. Tällä tavalla kuulemma siirretään vihamielisiä Naton tukikohtia itään, lähemmäksi Venäjän rajaa.

Ukraina kuvataan sekoituksena esimodernia ja modernia maata, joka haluaa yhtäkkiä hypätä postmoderniin. Teoksessa ironisesti lisätään, että Eurooppa-myönteisten ukrainalaisten arvot kuten ”muukalaisviha, suvaitsemattomuus ja valmius käyttää väkivaltaa” eivät ole lainkaan harmoniassa nykyaikaisten eurooppalaisten arvojen kuten vapauden, moniarvoisuuden ja suvaitsevaisuuden kanssa.

Kun otetaan huomioon Ukrainan maantieteellinen sijainti, Venäjällä olisi näin ollen turvallisuussyistä oikeus puuttua tilanteeseen etujensa suojelemiseksi. Voi yleistää, että se mikä häiritsee oikeusoppinutta, ei paradoksaalisesti ole kansainvälisen oikeuden normatiivisuus vaan pikemminkin vahvemman oikeus.

Erityisen kiihkeästi teoksessa tuetaan Venäjän ”luonnollista” oikeutta vaikutuspiireihinsä. Kansainvälisen yhteisön tulisi tunnustaa tämä luonnollinen oikeus kuin taloudellisena, kulttuurisena, historiallisena ja maantieteellisenä väistämättömyytenä.

Sitä ei Müllersonin harmiksi ole tähän mennessä tapahtunut. Tällaisen irrationaalisen ja ylimielisen politiikan juuret ulottuvat kylmän sodan loppuun, jolloin päätettiin käsistä suuri mahdollisuus perustaa uusi maailmanjärjestys, luultavasti 1800-luvun suurvaltojen konsertin kaltainen järjestelmä.

Näin ei käynyt, koska Nato ei hajonnut Varsovan sopimuksen tapaan. Tapahtuikin päinvastoin ja Nato laajeni Itä-Euroopan maihin.

Kirjassa pistää silmään Müllersonin mestarillinen taito tulkita kaikkea geopolittisissa sävyissä. Näin ei jää mitään sijaa yleisille oikeuksille, vapauksille tai edes demokratialle.

A priori sulkee pois mahdollisuuden, että demokratia voi olla muutakin kuin pelkkä manipuloiva väline poliittisten ja taloudellisten etujen palveluksessa. Vaikka suvereeniudesta puhutaan moninapaisen maailman perustavanlaatuisena periaatteena, otetaan tämä itsemääräämisoikeus ukrainalaisilta pois.

Opetuksen ydin on selkeä: geopolittiset huomiot ovat aina etusijalla, yksityiskohdat ovat kiusallisia ja merkityksettömiä.

Tämän perusteeksi esitetään vainoharhaisia väitteitä kansan huijaamisesta aina russofobiaan asti. Sopivassa kohdassa päästään ympyrän kautta takaisin Yhdysvaltoihin, joka kuulemma johtaa orkesteria kulissien takana. Opetuksen ydin on selkeä: geopolittiset huomiot ovat aina etusijalla, yksityiskohdat ovat kiusallisia ja merkityksettömiä.

Tällaisessa mustavalkoisessa maailmassa arvot eivät ole itsenäisiä. Voima määrittää viimeisenä keinona kaikkien arvojen todellisen arvon ja arvottomuuden.

Millään keinolla ei pääse irti siitä, että näin nähdään itsepäisesti vain sitä, mitä halutaan nähdä, ja etsitään jokaisen kiven alta vain sitä, mitä halutaan löytää. Geopolitiikka ei kuvaa maailmaa sellaisenaan, vaan pikemmin sitä miten sen pitäisi olla.

Tämän vuoksi Müllerson tasapainoilee jatkuvasti nerouden ja raajan narriuden rajamailla. Ymmärtämättä arvojen roolia kansainvälisissä suhteissa Müllerson ei kykene itsekriittisesti käsittelemään omia arvopohjaisia uskomiaan ja ennakkoluulojaan. Lukijan pitää tyytyä mitänsanomattomaan lausuntoon, että hän on kosmopoliitti ja valkoinen heteromies.

Müllerson väittäisi vastaan, että Yhdysvaltojen valtaa eivät ohjaa arvot, vaan toinen voima, tarkemmin sanoen vallan tasapaino. Erityisiä toiveita asetetaan moninapaisen maailmanjärjestyksen synnylle, jonka yhdeksi indikaattoriksi lasketaan Venäjän paluu maailmanpolitiikkaan.

Valitettavasti kirja ei pysty tyydyttävällä tavalla perustelemaan tätä oletusta vasta-argumenteilla. Ehkä on oikeutettua puhua moninapaisuudesta taloudessa, mutta toinen asia on siirtää se automaattisesti muille aloille, erityisesti turvallisuus- ja puolustuspolitiikkaan.

Ja jotain aivan muuta on puhua Venäjästä yhtenä mahdollisena valtakeskuksena. Sen sijaan tämä voidaan nähdä itsensä ylentämisenä, pikkuveljen haluna olla

vertainen isoveljen kanssa – tai ainakin antaa asioiden näyttää julkisuudessa näin.

Tosiasiasa voimme nähdä Venäjän ulkopoliitikassa kunnianhimojen ja todellisten kykyjen välisen kuilun. Raivokkaat yritykset tämän kuilun ylittämiseksi näyttävät oireellisesti naurettavilta.

Luettuani Müllersonin teoksen en päässyt mitenkään irti siitä vaikutelmasta, että tällainen objektiivisuuden verhoon puettu käsittely johtaa takaisin ideologiaan, todellisuutta vääristävään voimaideologiaan.

Ongelmana ei ole se, että kirjailija tulisieluisesti suosii maailman moninapaisuutta eli Venäjän näkemystä maailmasta, ja siksi kritisoi Yhdysvaltain hallitsemää maailmanpolitiikkaa. Pikemmin kyse on siitä, että geopolitiikalla – riippumatta sen konkreettisesta tulkinnasta – on taipumus muuttua asiaksi itsessään, ideologiseksi fantasmagoriaksi. Tämän tapahtumista Müllersonin kirja kuvaa ehkä parhaiten.

Arvojen fantasmagoria

Viron ulko- ja turvallisuuspolitiikan periaate viittaa johdonmukaisesti arvoihin. Nämä arvot ovat Euroopan unionin ja Naton institutionaalisten puitteiden tarjoamia vapaita arvoja.

Vuoden 2008 finanssikriisin jälkeen länsimainen arvokonsensus on murentunut joka puolelta. Euroopassa euroskeptikot ja äärioikeistolaiset nostavat päätään. Monet haluavat soittaa kuolinkelloja Yhdysvaltojen johtamalle liberaalille maailmanjärjestykselle.

Haasteiden edessä yritetään palata juurille, usein valistusaikaan, josta etsitään perusteita liberaalin demokratian universaalille rationaalisuudelle. On hämmästyttävää, kuinka nopeasti nämä perusteet löytyvät tällaisissa selvityksissä.

Vallitsevan poliittisen luokan rationaalisuutta ja asiantuntemusta pidetään ilmiselvänä. Vastustajien taas ajatellaan edustavan ihmisluonnon pimeää puolta – kaikkialla päätään nostavat irrationaaliset ja alhaiset vaistot.

Heidät kuvataan ääripään nationalisteiksi ja luusereiksi. Perustavana virheenä esitetään, että äänestäjille ei ole riittävän hyvin kuvattu ainoita oikeita ja hyviä asetelmia, joiden avulla siirretään universaalia rationaalisuutta kansalle.

Haasteiden edessä yritetään palata juurille, usein valistusaikaan, josta etsitään perusteita liberaalin demokratian universaalille rationaalisuudelle.

Ja loppujen lopuksi, kuten virolainen diplomaatti ja poliitikko **Jüri Luik** kirjoittaa, ”vaaleissa voittavat poliitikot, joiden ideat eivät ole rationaalisia”. Populismi voittaa järjen.

Tämä ajattelutapa antaa hyvän kuvan Viron hallitsevan eliitin omakuvasta. Samalla on syytä kysyä, eivätkö arvojen tulisieluiset puolustajat ole juuri niitä, jotka paradoksaalisesti antavat vauhtia Euroopan unionin hajoamiselle.

Vastaus kysymykseen kannattaa aloittaa entisestä pääministeristä **Siim Kallaksesta**, joka täydellisesti edustaa vallitsevaa rationaalisuutta. Hänen vuoden 2008 talouskriisistä motivaationsa saanut **artikkeli** ”Turumajandus – tulevik või minevik?” (”Markkinatalous – tulevaisuus vai menneisyys?”) on varsin kuvaava.

Artikkelin pääviesti on yksinkertainen: kriisin ratkaisemiseksi on tuettava markkinataloutta. Tärkeintä on kuitenkin ”markkinatalous, jonka pitää viedä talouden kriisin jälkeiselle uudelle tasolle”.

Markkinoiden pitää ikään kuin spontaanisti tulla toimeen sisäisten ristiriitojensa kanssa, potea sisäiset tautinsa raskaamman tai kevyemmän kautta, parantua ja vahvistua siten entistä vahvemmaksi. Tämän lisäksi edellytetään, että liiketoiminnalle avattaisiin tähän asti valtion hoitamia aloja, kuten koulutus ja terveydenhoito.

Yritysten välinen kilpailu olisi se, joka tuottaisi parhaan hintalaatusuhteen ja toisi esille parhaan palveluntarjoajan. Elinvoimainen talous on kilpailukykyinen talous.

Ei ole syytä keskustella Kallaksen näkemysten eduista ja haitoista. Viron talouspolitiikan valintoja on tarkasteltava Euroopan tasolla.

Kallaksen ajattelun oikeellisuutta näyttäisi vahvistavan Saksa, jossa noudatetaan tällaista logiikkaa. 2000-luvun alussa liittokansleri **Gerhard Schröder** uudisti työmarkkinat työttömyyden vähentämiseksi. Tätä varten työntekijöiden sosiaaliturvaa vähennettiin ja se pakotti työttömät palaamaan töihin mahdollisimman pian.

Hartz IV -reformin myötä onnistuttiin vähentämään inflaatiota ja muuttamaan työnantajien ja työntekijöiden välinen suhde. Saksan talouden kilpailukyky kasvoi merkittävästi muuhun Eurooppaan ja maailmaan verrattuna.

Tulosta vahvistaa edelleen yhteisvaluutta euro. Saksa vie ulkomaille yli 40 prosenttia koko tuotannostaan. Ulkomaankaupan ylijäämä on kasvanut nopeassa tahdissa ja ulottuu lähivuosina noin 300 miljardiin euroon vuodessa.

Sosiaalipoliittinen todellisuus ei ole niin kaunis kuin tilastot osoittavat. Talouspolitiikan käänköpuolena on kasvava eriarvoisuus, pienenevä keskiluokka, pysähtynyt ansiotaso, investointien väheneminen ja niin edelleen.

Tällaisella ajattelulla on erityisen kielteisiä seurauksia koko Euroopalle. Etelä-Euroopassa tämä tarkoittaa muun muassa työttömien määrän kasvua, ulkomaankaupan alijäämää, velkataakka ja niin edelleen. Saksa on onnistuneesti viljellyt **beggar-thy-neighbor**-politiikkaa.

Pystymättä ymmärtämään menestyksensä taloudellisia ja sosiaalisia lähtökohtia saksalaiset poliitikot **korostavat** kuin yhdestä suusta taloudellisen mallinsa olevan etulyöntiasemassa. Mallista ollaan ylpeitä, ja pyritään menemään täyttä höyryä eteenpäin – ainakin niin kauan kuin ei kohdata lopullista estettä.

Ei myönnetä, että menestystä ei ole saavutettu tuottavilla investoinneilla tai verrattomalla neroudella, vaan sillä, että Saksan työvoimakustannukset **pidetään** keinoitekoisesti alhaalla. On ironista, että muita maita kehoitetaan seuraamaan tätä menestyksestä mallia tai siihen painostetaan välttämättömänä toimena, kuten Etelä-Euroopassa.

Pitkällä aikavälillä tällainen käyttäytyminen vertautuu itsemurhaan, jossa kilpaa yritetään päihittää toiset – tai pakotetaan yrittämään päihittämään toiset – ja olemaan entistä kilpailukykyisempi. Ennemmin tai myöhemmin tällaiset kilpailukykyyn parantamisen yritykset päättyvät kilpailukyvyttömyyteen.

Absoluuttinen kilpailukyky heikentää itsensä absoluuttisessa kilpailukyvyttömyydessä. Ylistetty rationaalisuus paljastaa oman irrationaalisuutensa.

Exportmeister, vientimestari, seisoo nyt tavalla tai toisella vastakkain päätään nostavan vasemmistolaisen ja oikeistolaisen populismin kanssa. Tällainen poliittinen reaktio saa erilaisia muotoja Euroopassa Kreikan Syrizasta Unkarin Fidesziin.

Poliittinen nationalismi törmää taloudelliseen nationalismiin ja illiberaali demokratia epädemokraattiseen liberalismiin. Jos jälkimmäinen esittäytyy progressiivinen, modernina, rauhaa rakastavana ja avoimena, niin ensimmäinen nähdään taantumuksellisenä, sovinnistisena, autoritaarisena ja muukalaisvihamielisenä menneisyyden varjona.

Kenties jotain narrimaista on heissä, jotka pitävät itseään kaikkien positiivisten arvojen ainoina oikeina ruumiillistumina ja tekopyhästi sulkevat silmänsä omalta sosiaalidarvinistiselta politiikaltaan. Tapahtumat Kreikassa ja muualla osoittavat, miten tämä narrimaisuus ilmenee viimeisenä mahdollisuutena raakalaisuuden muodossa.

Ei ole ihme, että tällaisessa kansainvälisessä ilmapiirissä myös Virossa nousee pinnalle Kallaksen kaltaisia ”talousneroja”, jotka puhuvat innoissaan joka käännteessä kilpailukyvyistä. Pidemmän päälle siitä on tullut maaginen taikasauva ja terveen järjen pakkomielle.

Tilanteen vaatiessa **heitetään** väitteitä kuten ”yrittämisen vapaus on meille tärkeää, koska kilpailu on liikelle-paneva voima”. Kuitenkaan ei uskalleta esittää perustavanlaatuisia kysymyksiä: Onko kilpailu siunaus vai onko sen absolutisointi tie kadotukseen? Millä alueella ylipäätään on sopivaa tukea kilpailua? Millaisilla välineillä kilpailukyvyn parantaminen on oikeutettua?

Solidaarisuus arvojen ja etujen ilmentäjänä

Jotta Viro pysyisi riippumattomana elossa puskurivyöhykkeellä kahden suuren valtion välissä, sen täytyy välttää samaistumista sekä Venäjään että Saksaan. Siksi edellä käsitellyt geostrategiat jäivät yksipuolisiksi: ensimmäinen liittyy selvästi Venäjään ja voimaan, toinen Saksaan ja arvoihin.

Müllerson käsittelee geopolitiikkaa absoluuttisesti, kun taas toinen lähestymistapa taannuttaa valtasuhteet maiden sisällä ja välillä niin sanottujen oikeiden arvojen kysymykseksi. Yhtäällä vallitsee arvotyhjiö, toisaalla taas ilma on niin sakeana arvoista, että selkeä talouspoliittinen ajattelu on mahdotonta.

Äärimmilleen vietynä molemmat edustavat illuusioita, joissa raaka voima paljastaa meille sen naurettavuuden ja omahyväinen narrius raakuuden.

Euroopan unionin perusajatus solidaarisuudesta tarjoaa mahdollisuuden päästä irti kyynisestä realismista ja sinisilmäisestä idealismista.

Kenties Euroopan unionin perusajatus solidaarisuudesta tarjoaa mahdollisuuden päästä irti kyynisestä realismista ja sinisilmäisestä idealismista. Solidaarisuuden hahmottamiseksi pitää kuitenkin välttää kahta väärää kuvitelmaa.

Ensimmäinen perustuu oman edun tavoitteluun, haittojen ja hyötyjen laskentaan, mikä tekee solidaarisuudesta mahdottoman valtavälineen vahvemman käsissä. Toinen näkee solidaarisuuden arvona, joka pidetään puhtaana kaikesta ulkopuolisesta ja likaisesta.

Edellä mainitut tilanteet voidaan ehkä välttää, kun tunnustetaan, että solidaarisuus on ensisijaisesti poliittinen kategoria, joka sijaitsee perustavasti geopoliittis-taloudellisten realiteettien ja arvojen jännitealueella.

Tässä valossa on opettavaista tarkastella muuttoliikettä. Saksa on toistuvasti pyytänyt, että eurooppalaiset kumppanit jakaisivat taakkaa ja ottaisivat myös vastaan pakolaisia. Samalla kaikille muistutetaan painokkaasti EU:n perusarvosta – solidaarisuudesta.

Tällainen pyytely ei ole saanut lämmintä vastaanottoa. Liittokansleri **Angela Merkel**iä turhauttavat erityisesti haluttomat Itä-Euroopan maat Puolan ja Unkarin johdolla.

Jos oletetaan, että solidaarisuus ei perustu pelkkiin tunteisiin, on uskallettava kysyä: onko Saksan turvallisuus- ja talouspolitiikka ollut solidaarinen turvallisuuskriisin osalta idässä ja talouskriisin osalta etelässä? Vastaus on ei.

Tästä ei suoraan seuraa, että EU:n kumppaneiden olisi osoitettava valesolidaarisuutta tai kieltäytyttävä siitä täysin Unkarin ja Puolan tapaan. Sen sijaan meidän pitäisi nähdä loistava mahdollisuus yleiseurooppalaiselle keskustelulle, jossa osapuolet muistuttaisivat Saksaa siitä, että solidaarisuus ei ole emotionaalinen itseisarvo eikä ole sopivaa muistuttaa siitä naapureita itselle sopivana ajankohtana.

Solidaarisuus ei voi olla yksisuuntainen tie.

Solidaarisuus ei voi olla yksisuuntainen tie. Tämän vastavuoroinen tunnustaminen avaisi politiikassa tien neuvotteluihin ja kompromisseihin.

Kaikki tämä voi syntyä tietenkin vain sillä edellytyksellä, että pystyttäisiin asettumaan jonkun toisen asemaan. Siksi pitää luopua absurdista sammakkoperspektiivistä, jossa **vaaditaan** ”olemaan Euroopan unionin ja maailman ’uusreaktionisteja’ ja ’vastavallankumouksellisia’”.

Jos suhtaudumme täysin vakavasti väitteeseen, että Viron tärkein turvallisuusvakuus on vahva ja yhtenäinen Euroopan unioni ja sen edustamat liberaalit ja demokraattiset arvot, Euroopan ongelmia ei voi katsoa läpi sormien. On otettava huomioon taloudelliset, eettiset ja geostrategiset argumentit, jotka puhuvat solidaarisuuden puolesta.

Janar Mihkelsaar on Koneen Säätiön apurahatutkija Jyväskylän yliopistossa.

Tekstin on kääntänyt virosta suomeen Kenneth Partti.

Lisää aiheesta

Päästövähennysten
poliittinen talous
Venäjällä...

Hentilä: Muistin
politiikkaa ilman
politiikan teor..

Tarkka: Natosta, ja
vähän Venäjästään

DocPoint: Elämää
kolmessa maassa

Jaa tämä: